

Produktbeskrivning Hälsoundersökning (förstärkta arbetssätt)

Innehållsförteckning

1. Syfte	1
2. Användare	1
3. Innehåll	1
4. Praktiskt genomförande	5
5. Metodstöd	6

1. Syfte

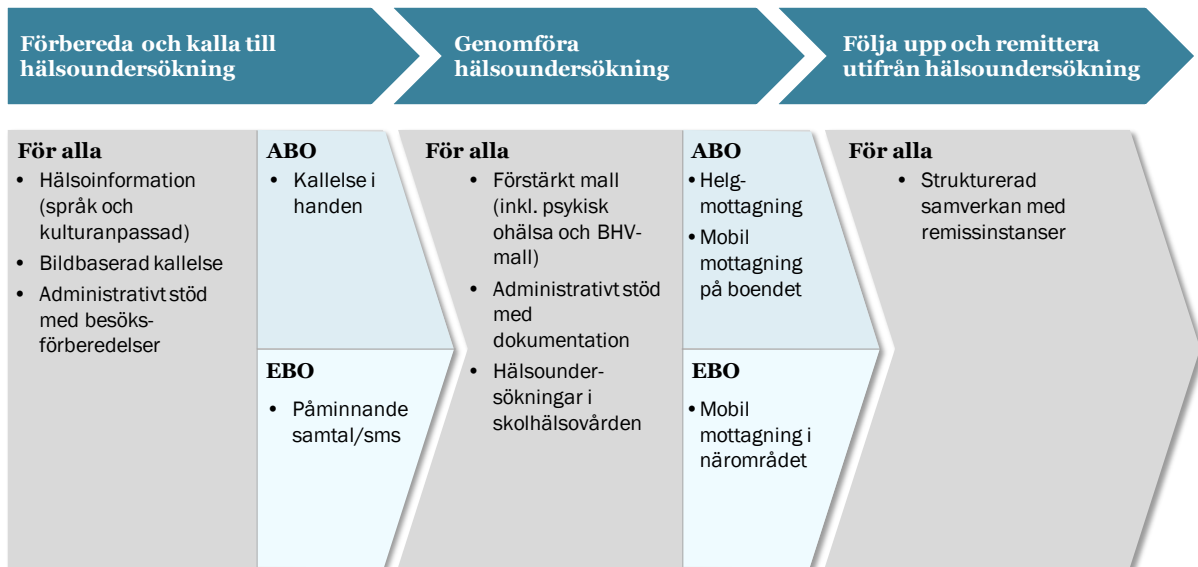
Förstärkta arbetssätt för hälsoundersökningar syftar till att öka genomförandegraden för att säkerställa att alla asylsökande genomgår hälsoundersökning, att tiden mellan ankomst till undersökning kan kortas, att hälsoundersökningar i utökad utsträckning inkluderar frågor om psykisk ohälsa, att nedlagd arbetstid per undersökning minskar och att användbarheten av det som framkommer vid hälsoundersökningar ökar genom förbättrad remittering.

2. Användare

Hälsoundersökning (förstärkta arbetssätt) riktar sig till de verksamheter som praktiskt arbetar med hälsoundersökningar, exempelvis primärvårdsenheter, samt till landstingens verksamhetsansvariga för asyl- och flyktinghälsa som beslutar om metoder och arbetssätt.

3. Innehåll

Hälsoundersökning (förstärkta arbetssätt) innehåller metodstöd för hur processen kring hälsoundersökningar kan förstärkas, omfattande: förberedande och kallelse till hälsoundersökning, hur man stärker genomförandet och följa upp och remittera utifrån hälsoundersökning.

Figur 1: Metodstöd - Modell över förstärkta arbetsätt för hälsoundersökning

Förbereda och kalla till hälsoundersökningar

För alla

- Hälsoinformation (språk och kulturanpassad):**
 För alla nyanlända bör hälsoinformation om hälsoundersökningens syfte och innehåll spridas före undersökning. I enlighet med produkten *Hälsoinformation* kan information ges via tryckt material som affisch, via digitala kanaler med informationsfilmer och/eller genom bredare hälsoinformationsträffar.
- Bildbaserad kallelse:**
 I tillägg till dagens kallelser som skickas ut på svenska och hemspråk, i enlighet med modeller framtagna av Adlon-gruppen¹, inkluderas en bildbaserad kallelse för att ytterligare informera och förenkla för att öka förståelsen kring vad kallelsen berör, vilket särskilt är riktat till grupper med bristande läs- och skrivkunnet.
- Administrativt stöd med besöksförberedelser:**
 För en effektiv hantering av hälsoundersökningar behöver processen stöttas av adekvata administrativa stöd. En viktig del är resurseffektiv arbetsfördelning avseende vem som hanterar bokning, utskick av kallelse, tolkförfrågan och provbeställning. Erfarenheten visar att dedikerade administrativa resurser som specialiserar på detta ökar effektiviteten jämfört med att asylsjuksköterskor gör det från fall till fall och mellan hälsoundersökningar. Vidare behöver de tekniska hjälpmedlen och systemen stödja arbetssätten. Exempel på detta är den IT-baserade lösning som Region Skåne upprättat för att automatiskt överföra och

¹ "Förbättrade hälsoundersökningar för migranter" (MIG-projektet) juni 2014, <http://www.adlongruppen.se/migrationsprojektet>

upprätta journaler i deras patientadministrativa system från Migrationsverkets databas (Melker).

För boende på anläggningsboenden (ABO)

- Kallelse i handen:
För boende i anläggningsboenden kan uteblivna besök minskas genom att kallelsen överlämnas personligen. Detta görs idag bland annat av Asylteamen i Filipstad och Torsby som då också kan svara på enklare frågor om hälsoundersökningen. Detta genomförs i samarbete med boendepersonal och genom dörrknackning när asylteamen ändå är i området. Under 2014 genomgick cirka 70 procent av de asylsökande i Landstinget i Värmland en hälsoundersökning, "kallelse i handen" upplevs vara en bidragande framgångsfaktor.

För boende i eget boende (EBO)

- Påminnande samtal/sms:
För boende i eget boende kan uteblivna besök minskas genom att den skriftliga kallelsen kompletteras med en digital påminnelse via telefon (samtal/sms). Erfarenheter från Folk tandvården visar goda utfall för att skicka påminnande sms. I Västra Götalandsregionen finns goda erfarenheter av att ringa påminnande samtal inför återbesök. Från och med april 2016 kommer Migrationsverket att tillgängliggöra nyanländas telefonnummer. Detta öppnar upp för möjligheten att skicka ut allmän samhällsinformation, vilket en generell kallelse som alla får anses vara – i enlighet med nuvarande tolkning att vården ska hantera nyanländas telefonnummer enligt samma rutiner som folkbokförda.

Genomföra hälsoundersökning

För alla

- Förstärkt samtalsmall:
För att öka kvaliteten i hälsoundersökningar kan en förstärkt samtalsmall användas. Den förstärkta samtalsmallen används dels för att öka standardiseringen på vilket sätt samtalen genomförs inom och mellan landsting och dels för att i ökad utsträckning inkludera frågor om psykisk ohälsa. För att öka kvaliteten i barns hälsoundersökningar kan nuvarande instruktioner för hälsosamtal med barn från Rikshandboken Barnhälsovård användas i ökad utsträckning.
- Administrativt stöd med dokumentation:
Ökat administrativt stöd med dokumentation kan ytterligare öka effektiviteten. Goda erfarenheter finns bland annat i Landstinget Kalmar län med omfördelning av arbetsuppgifter där sjuksköterskor som genomför hälsoundersökningar dikterar genomförda hälsosamtal till administrativt stöd visat goda resultat.

- **Hälsoundersökningar i skolhälsovården:**
I syfte att öka kapaciteten att genomföra hälsoundersökningar och öka kontinuiteten i vårdkontakten för barn och unga kan hälsoundersökningar även delegeras till skolhälsoenheten. Landstinget i Sörmland har delegerat hälsoundersökningar i utvalda kommuner där skolsköterskor utbildas av landstinget och ersättning regleras i särskilda samverkansavtal med dessa kommuner.

För boende på anläggningsboenden (ABO)

- **Helgmottagningar:**
För boende i anläggningsboenden kan ordinarie kapacitet för hälsoundersökningar kraftigt utökas med fokuserade helgmottagningar. Landstinget i Kalmar län har etablerat ett arbetssätt som inkluderar att tomma lokaler på hälsocentraler i närheten av anläggningsboenden lånas på helgdag då dessa annars står tomma, frivillig vårdpersonal tas in på timmar för att komplettera ordinarie erfarna asylsköterskor, lediga platstolkare bokas in, extra turer med lokaltrafiken sätts in och processen förbereds noga av administrativ personal som tar hjälp av boendepersonal och idéburna organisationer för att informera och säkerställa de nyanländas närvaro. Under en helg kan uppemot 150 nyanlända undersökas. Under 2014 genomgick cirka 90 procent av de asylsökande i Landstinget i Kalmar en hälsoundersökning, modellen med helgmottagningar upplevs vara en viktig del av kapacitetsökningen för att klara detta.
- **Mobil mottagning på boendet:**
Ett annat arbetssätt för boende på anläggningsboende är att ha mobil mottagning på boendet. Detta arbetssätt har bland annat utvärderats i Landstinget i Värmland som under 2012 fick ett asylboende i glesbygd, fyra mil från närmsta vårdcentral. Då ett stort antal nyanlända uteblev från hälsoundersökningen flyttades mottagningen till en tom lokal i anslutning till asylboendet. På denna mottagning, som framför allt bemannas av sjuksköterskor, genomförs hälsoundersökningar och vård som inte kan anstå. För att stötta arbetssättet gjordes flera logistiska lösningar, bland annat hämtades blodprover upp på plats på boendet, infektionsmottagningen avsatte drop-in tider för asylsökande på lungröntgen (vid misstanke om tuberkulos) och visst administrativt stöd tillfördes. Under 2014 genomgick cirka 70 procent av de asylsökande i Landstinget i Värmland en hälsoundersökning, mobila team upplevs vara en bidragande framgångsfaktor.

För boende i eget boende (EBO)

- **Mobil mottagning i närområdet:**
För boende i eget boende kan mobil mottagning organiseras i närområdet. Både nationellt och internationellt finns exempel på hur sjukvården tagit mobila arbetssätt ett steg längre i syfte att nå ut till nyanlända och asylsökande som

annars inte kommer i kontakt med vården. Ett sätt att göra detta är mobila vårdbussar. I Sverige finns exempel från både tandvården och gynekologisk cellprovtagning där man använt bussar för att flytta vården till områden med många asylsökande och nyanlända. För att nå ut med information om vårdbussarna till målgruppen har man samarbetat med idéburna organisationer som sprider information om tider och förklarar syftet med tandundersökning eller cellprovtagning. Arbetssättet med mobila vårdbussar, som bland annat testats av Västra Götalandsregionen, upplevs välfungerande och resurseffektivt för att nå ut till grupper som annars inte kommer i kontakt med vården.

Följ upp och remittera utifrån hälsoundersökning

För alla

- **Strukturerad samverkan med remissmottagare:**
För alla nyanlända som genomgår hälsoundersökning kan värdet på det som framkommer av hälsosamtalen förbättras genom strukturerad samverkan med remissmottagare. Exempel på detta finns i Landstinget i Kalmar som etablerat kontaktytor mot sina vanligaste remissmottagare och som regelbundet stämmer av att innehållet i skrivna remisser motsvarar mottagarnas behov, bland annat genom att bjuda in verksamhetsföreträdare till arbetsplatsträffar.

4. Praktiskt genomförande

Modellen över förstärkta arbetssätt kan användas av ansvariga för asyl och flyktinghälsan inom respektive landsting för att:

Steg 1 – Genomlys och identifiera nuvarande arbetssätt för hälsoundersökningar

Steg 2 – Identifiera gap utifrån analys av skillnader mellan nuvarande arbetssätt och insatsens förslag

Steg 3 – Påbörja utvecklingsarbete för att anpassa föreslagna arbetssätt till lokala förutsättningar och rulla ut i befintlig organisation

Ett flertal delar kräver lokalt samarbete med andra aktörer såsom lokaltrafiken, idéburna organisationer och övriga verksamhetsområden.

5. Metodstöd

Metodstöd – Modell över förstärkta arbetssätt

Modell över förstärkta arbetssätt som inkluderar struktur för hälsoundersökningar att använda vid genomlysning av befintlig process, samt förslag på förstärkta arbetssätt för respektive målgrupp.

Figur 2: Modell över förstärkta arbetssätt

Metodstöd – Bildbaserad kallelse

En bildbaserad kallelse som kan användas istället för eller som komplement till dagens kallelser. Genom symboler förstärkts budskapet kring varför deltagande i hälsoundersökning är viktigt och vad en hälsoundersökning innehåller.

Kallelsen finns översatt till flera språk.

Figur 3: Bildbaserad kallelse

Metodstöd – Förstärkt samtalsmall

En förstärkt samtalsmall som inkluderar frågor om psykisk ohälsa har utvecklats utifrån tiotal insamlade samtalsmallar från fem landsting. Mallen inkluderar även vissa råd kring viktig hälsoinformation att lyfta i samband med hälsoundersökning.

Mallen inkluderar samtliga områden som framhålls i Socialstyrelsens föreskrifter.

The form is titled 'Samtalsmall för hälsoundersökning' and includes the following sections:

- 1. Patientens information:** Namn, Adress, Telefon, E-post, Födelseår, Födelseplats, Könsbeteckning, Språk, Övrigt.
- 2. Anledning till hälsoundersökning:** Anledning till hälsoundersökning, Tidigare besök hos sjukvård, Tidigare besök hos psykiatri.
- 3. Besöksanledning:** Anledning till hälsoundersökning, Tidigare besök hos sjukvård, Tidigare besök hos psykiatri.
- 4. Psykisk ohälsa:** Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej), Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej), Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej).
- 5. Socialt stöd:** Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej), Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej), Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej).
- 6. Medicin och sjukvård:** Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej), Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej), Har du någon psykisk ohälsa? (Ja/Nej).

Figur 4: Förstärkt samtalsmall för hälsoundersökning